

AGNIESZKA PUFAL

MOŻLIWOŚCI POZYSKANIA KAPITAŁU PRZEZ MAŁE I ŚREDNIE PRZEDSIĘBIORSTWA W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM

Streszczenie: Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie źródeł pozyskania kapitału przez mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. W pierwszej kolejności przedstawiono znaczenie sektora małych i średnich przedsiębiorstw dla gospodarki krajowej. Wyjaśnione zostało pojęcie przedsiębiorstwa i kapitału. Następnie po krótko opisane zostały możliwości pozyskania kapitału, zarówno z źródeł wewnętrznych, jak i zewnętrznych. W artykule poddano charakterystyce województwo wielkopolskie. Szczególną uwagę skierowano na instytucje otoczenia biznesu, a także dotacje możliwe do uzyskania w badanym województwie. Osobnej analizie poddano dotacje w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego oraz dotacje udzielane przez Wielkopolską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości. W ostatniej części artykułu przedstawiono również pomoc oferowaną przez urzędy pracy. Udowodniono tezę, że pomimo barier w dostępie do źródeł pozyskania kapitału, istnieją realne możliwości, by ten kapitał pozyskać.

Słowa kluczowe: przedsiębiorstwo, kapitał, dotacje, województwo wielkopolskie, sektor mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

1. WSTĘP

Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią wiodący sektor gospodarki krajowej, wpływają na jego wzrost gospodarczy, poziom zatrudnienia i bezrobocia. Jednostki te stanowią 68% wszystkich przedsiębiorstw w kraju [Skowronek-Mielczarek 2003, s. 6].

Przedsiębiorstwa aby się rozwijać i umacniać swoją pozycję rynkową muszą pokonać wiele barier, wśród których są ograniczenia kapitałowe. Osoby, które rozpoczynają dopiero swoją działalność bądź mikro przedsiębiorstwa mają największe problemy związane z dostępem do zewnętrznego finansowania. Wynika to z tego, iż nie posiadają jeszcze historii kredytowej ani majątku, który mógłby zabezpieczyć pozyskiwany kapitał, a także nie posiadają wymaganej zdolności

kredytowej. Niedobór środków finansowych powoduje, iż firmy nie mogą inwestować, a to z kolei jest potrzebne do poprawy konkurencyjności, atrakcyjności danego przedsiębiorstwa. Wpływa to także na wzrost obrotów i przyciąganie inwestorów. Bariery, z którymi przedsiębiorstwa muszą się zmagać, często powodują, że jednostki te nie są w stanie utrzymać swojej działalności i przetrwać na wymagającym rynku.

Definicji przedsiębiorstwa w literaturze przedmiotu jest wiele. Wynika to z faktu, iż jest ono obiektem zainteresowań różnych dziedzin nauk. Najbardziej trafna definicja, która oddaje ideę przedsiębiorstwa głosi, iż przedsiębiorstwo jest jednostką, która prowadzi działalność gospodarczą zaspokajającą potrzeby osób trzecich i jest ona prowadzona na ryzyko właściciela. Oznacza to, że przedsiębiorstwo ma charakter produkcyjny a jego głównym celem jest pomnażanie kapitału. Każde przedsiębiorstwo, bez względu na fazę w której się znajduje, potrzebuje środków, które przeznaczy na finansowanie własnej działalności. Proces finansowania obejmuje wszystkie przedsięwzięcia zapewniające jednostce gospodarczej kapitał, a także przedsięwzięcia służące formowaniu racjonalnej struktury źródeł finansowania w odpowiednich warunkach rynkowych [Jaworski 2017, s. 233].

Z procesem finansowania ściśle związany jest termin *kapitał*. Literatura ekonomiczna w różny sposób go definiuje. Kapitał przedsiębiorstwa jest to źródło finansowania majątku, który angażuje ten majątek w działalność firmy [H. Zadora 2015, s. 347]. Rozumiany jest on także jako wszelki wynik procesu produkcji, który w późniejszym czasie jest wykorzystywany do dalszej produkcji. W innym ujęciu, kapitał to majątek przedsiębiorstwa lub wybrane jego składniki (środki pieniężne). Źródła finansowania majątku jednostki, czy też źródła kapitału, klasyfikowane są według różnych kryteriów. Najważniejsze z nich, to: charakter kapitału (prawo własności) i źródło pochodzenia kapitału [Jaworski 2017, s. 233–234].

Kryterium źródła pochodzenia kapitału wyróżnia:

- *finansowanie wewnętrzne* – występuje w samym podmiocie, nazywa się je samofinansowaniem, dotyczy tylko i wyłącznie kapitałów własnych;
- *finansowanie zewnętrzne* – środki dopływające spoza firmy, są one konsekwencją wzrostu zapotrzebowania na kapitał; obejmuje zarówno kapitały obce jak i kapitały własne; środki powierzone firmie podlegają zwrotowi [Chęciński 2015, s. 397].

Zewnętrzne źródła kapitału nie są łatwo dostępne dla każdego przedsiębiorstwa. W tym zakresie występują pewne ograniczenia, do których zalicza się: poziom zadłużenia; mała wiarygodność firmy; ograniczone możliwości związane z przedstawieniem zabezpieczenia; wysokie koszty oprocentowania kredytów, emisji akcji; niezbyt duże rozmiary potencjalnych kapitałoborców; ograniczona możliwość rozwoju a także ekspansji rynkowej.

2. ŹRÓDŁA POZYSKANIA KAPITAŁU

W tej części pracy scharakteryzowane zostały główne wewnętrzne i zewnętrzne źródła finansowania działalności przedsiębiorstwa.

Zysk netto (różnica między zyskiem brutto a zapłaconym podatkiem i innymi obciążeniami) jest dodatnim wynikiem finansowym netto, wyrażonym w wartości pieniężnej (Grzywacz, 2012, s. 14). Dzieli się on na dwie części: dywidendę i zysk zatrzymany. Jedynie zysk zatrzymany pozostaje w jednostce i to on stanowi wewnętrzne źródło finansowania. Jego wielkość zależy od wysokości wypłaconych dywidend [Zarębski 2009, s. 148].

Odpisy amortyzacyjne są jednym ze sposobów finansowania własnego, dlatego, że środki finansowe nie dopływają z zewnątrz przedsiębiorstwa. Amortyzacja wynika z przekształceń majątkowych bądź jest elementem samofinansowania. Jest odzwierciedleniem stopniowego zmniejszania się początkowych wartości rzeczowych środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych poprzez uznanie danej części tej wartości w postaci odpisów amortyzacyjnych w koszty działalności. Jest to wyrażona wartościowo stopniowa utrata wartości majątku. Inaczej mówiąc, jest to wyrażony pieniężnie koszt zużycia majątku, który przenoszony jest sukcesywnie na wytwarzane produkty [Sztaba 2007, s. 19]. Wartość odpisów amortyzacyjnych odpowiada wysokości umorzenia ŚT i WNiP. Zmniejszenie wartości składnika koryguje ich początkową wartość do wartości netto.

Sprzedaż majątku i przyspieszenie obrotu kapitału polega na sprzedaży nieefektywnie wykorzystywanego majątku, a także uwalnianiu kapitału dzięki skróceniu rotacji majątku obrotowego. Dzieje się to poprzez aktywizację sprzedaży zasobów bądź wykorzystywanie specjalnych rezerw. Odzyskuje się w ten sposób środki pieniężne, które są zaangażowane w surowcach, materiałach czy produktach gotowych. Przekształcenia wpływają na strukturę majątku, lecz nie wpływają na wzrost wartości majątku. Skrócenie rotacji majątku obrotowego ma na celu odzyskanie środków, które mogą być wykorzystane na zakup nowych składników majątku [Grzywacz 2012, s. 17].

Kolejnym sposobem finansowania własnego są dopłaty wspólników spółki. Wybór takiej formy zwiększenia kapitału spowodowany jest trudnościami występującymi w trakcie uzyskiwania kredytu bądź pozyskania potencjalnych inwestorów, którzy chcieliby zainwestować swoje środki pieniężne w rozwój ich przedsiębiorstwa, bieżącą działalność czy na pokrycie start. Ich zaletą to niewątpliwie prostota oraz szybkość pozyskania środków.

Specyficznym źródłem finansowania przedsiębiorstw jest fundusz venture capital. Kapitał ten inwestowany jest we wczesne fazy rozwoju przedsiębiorstwa o charakterze innowacyjno-wdrożeniowym. Służy on do uruchomienia i ekspansji jednostki gospodarczej. Venture capital to jeden z funduszy w ramach kapitału ryzyka. Do małych i średnich przedsiębiorstw, które się pręźnie rozwijają a ich akcje nie są emitowane na giełdzie papierów wartościowych, kapitał dostarczają indywidualni inwestorzy, duże przedsiębiorstwa bądź specjalistyczne firmy inwe-

stycyjne. Profesjonalne firmy inwestycyjne, które często są powiązane z bankami lub innymi instytucjami finansowymi, inwestują w przedsięwzięcia obciążone wysokim ryzykiem, lecz umożliwiające uzyskanie wysokiej stopy zwrotu zainwestowanych środków finansowych [Rosa 2009, s. 189].

Rynek aniołów biznesu stanowi nieformalną część rynku venture capital. Jest to szczególnie typ prawny przedsiębiorstw i biznesmentów z dużym zawodowym doświadczeniem, posiadający znaczny majątek osobisty, który lokują w małe i średnie przedsiębiorstwa nienotowane na giełdzie, będące we wczesnym stadium rozwoju (start-upy). Firmy te zazwyczaj wykazują duży potencjał wzrostu wartości udziałów. Aniołowie biznesu wnoszą także wiedzę, doświadczenie i kontakty. Działają na rynku lokalnym, to znaczy, że inwestują w firmy położone niedaleko ich miejsca zamieszkania. Zależy im bowiem na utrzymywaniu bezpośrednich kontaktów z pomysłodawcami projektów.

Wśród dostępnych form kapitału obcego najczęściej wykorzystywany jest kredyt bankowy [Jaworski 2017, s. 245–246]. W myśl obowiązujących przepisów prawa, kredyt bankowy jest umową między bankiem a przedsiębiorstwem, która zobowiązuje bank do przekazania do dyspozycji, na czas określony, daną kwotę środków pieniężnych i jednocześnie zobowiązuje przedsiębiorstwo do korzystania ze środków zgodnie z obowiązującą umową oraz do zwrotu wykorzystanych środków pieniężnych wraz z odsetkami w ustalonym terminie, a także do zapłaty prowizji.

Kredyt handlowy jest odroczeniem płatności należności, które wynikają z zawartej umowy kupna-sprzedaży. Stosuje się go, gdy przedsiębiorstwo ma zbyt mało środków pieniężnych, które wystarczałyby na jednorazową zapłatę za konkretne wyroby [Zadora 2015, s. 92–93]. Odroczenie płatności może być udzielone na okres od kilku dni do kilku miesięcy, a każdy klient powinien mieć jasno określony termin płatności. Długość okresu kredytowania zależy od branży, ryzyka przyporządkowanego każdemu odbiorcy indywidualnie, charakteru produktu, relacji między kontrahentami, a także sytuacji firmy.

Zgodnie z kodeksem cywilnym umowa pożyczki zobowiązuje pożyczkodawcę do przeniesienia własności na pożyczkobiorcę. Dotyczy to określonej ilości pieniędzy bądź rzeczy oznaczonych co do gatunku. Biorący natomiast zobowiązuje się do zwrotu tej samej ilości pieniędzy bądź rzeczy tego samego gatunku i w tej samej jakości. Pożyczka bankowa to umowa zawarta między bankiem a przedsiębiorstwem, w której pożyczkodawca, przekazuje na rzecz pożyczkobiorcy, określoną ilość pieniędzy. Pożyczkobiorca zobowiązany jest do zwrotu tej samej ilości środków pieniężnych oraz ustalonych wcześniej odsetek [Kosowska 2009, s. 118].

Jedną z alternatyw dla przedsiębiorców, którzy mają trudności w uzyskaniu kredytu bankowego jest leasing, który pozwala się rozwijać dzięki korzystaniu z najnowocześniejszych środków produkcji. Polega on na odpłatnym korzystaniu z rzeczowych aktywów majątku. W zamian za płatność w ratach, użytkownik otrzymuje daną rzecz do użytku i dyspozycji, bez obowiązku posiadania w danym momencie środków pieniężnych w równowartości ceny tej rzeczy. Osoba, która

oddaje dany składnik majątku do użytku otrzymuje środki pieniężne z tytułu dzierżawionej rzeczy [Leszczyński i Skowronek-Mielczarek 2004, s. 208]. Leasing polega na „wyzdierżawieniu” przez dawcę środka trwałego bądź wartości niematerialnych i prawnych, a w zamian otrzymuje czynsz leasingowy, w takiej wysokości, jaka była ustalona w umowie leasingowej [Jaworski 2017, s. 247].

Finansowanie przedsiębiorstw oparte na usłudze faktoringu polega na sprzedaży dokonywanej na zasadach kredytu kupieckiego. Sprzedawca nie czeka na wypłatę środków pieniężnych z tytułu nabycia produktów lub usług, lecz należności te otrzymuje od instytucji finansowej która obejmuje usługi faktoringu. Polega on na sprzedaży należności faktorowi (bank lub firma faktoringowa) będącego pośrednikiem w rozliczeniach transakcji z tytułu sprzedaży usług bądź towarów między sprzedawcą a odbiorcą. Po upływie terminu płatności faktor ściąga od odbiorcy należność, przy czym odzyskuje środki pieniężne przekazane wcześniej przedsiębiorstwu. Pobiera on za to prowizję, która jest dla niego wynagrodzeniem za świadczoną usługę [Krzemińska 2002, s. 59].

Emisja dłużnych papierów wartościowych jest to najrzadziej stosowana forma pozyskania kapitału. Papiery wartościowe poświadczają istnienie zobowiązania emitenta wobec posiadacza papieru, opiewającego na konkretną sumę, która łącznie z odsetkami musi zostać zaspokojona w określonym terminie. Może zostać zwrócona w formie pieniężnej oraz niepieniężnej [Mościaniec – Kurdela 2009, s. 133–134].

Dotacje stanowią część wydatków państwa, które mają charakter pomocowy. Dotacje to środki pieniężne pochodzące z budżetu państwa lub jednostek samorządu terytorialnego, które podlegają szczególnym zasadom rozliczania. Środki te przeznaczone są na inwestycję, nie podlegają zwrotowi, a także nie obciążają dodatkowymi kosztami. Świadczenie to jest jednostronne, nieodpłatne i udzielane w określonej wysokości. Dotacje ukierunkowane są na konkretnie wyznaczony cel, wywołanie danego efektu gospodarczego. Dofinansowują działalność gospodarczą i umożliwiają podejmowanie inwestycji przez przedsiębiorców. Dotacje mogą przybierać postać pieniężną albo rzeczową [Choroszczak i Mikulec 2012, s. 39].

Dużym zainteresowaniem przedsiębiorców cieszą się dotacje pochodzące z funduszy europejskich. Są one wykorzystywane na wsparcie działalności. Instytucją wdrażającą tego typu pomoc jest przede wszystkim Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, ministerstwa właściwe ze względu na rodzaj udzielanego wsparcia, a także inne instytucje publiczne. Wsparcie Unii Europejskiej dla podmiotów gospodarczych funkcjonujących w Polsce pochodzi przede wszystkim z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Pomoc pochodzi także z różnych inicjatyw i programów wspólnotowych. W perspektywie finansowej 2014–2020 przedsiębiorcy mogą ubiegać się o wsparcie w ramach 16 Regionalnych Programów Operacyjnych, jak i 5 Programów Operacyjnych. RPO dotyczą konkretnych województw, a PO mają zasięg ogólnopolski. Środki finansowe pochodzące z dotacji przyznawane są w trybie konkursów. Bardzo często przedsiębiorstwa które mają zamiar ubiegać

się o wsparcie finansowe muszą korzystać z wyspecjalizowanych doradców. Generuje to dodatkowe koszty już na początku, bez gwarancji, że przedsiębiorstwo to otrzyma świadczenie [Chęciński 2015, s. 400–401].

Polscy przedsiębiorcy mają dostęp do kapitału pochodzącego z preferencyjnych źródeł finansujących programy inwestycyjne. W Polsce fundusze Unii Europejskiej przyznawane są głównie małym i średnim przedsiębiorcom w ramach programów operacyjnych. Obszary działalności, na które można ubiegać się o dofinansowanie to m.in. dotacje na transport, dotacje na rozwój kadry, dotacje na rozwój bądź tworzenie parków przemysłowych i technologicznych. Pomoc regionalna zależna jest od wielkości oraz lokalizacji przedsięwzięcia, poziomu nakładów inwestycyjnych a także kosztów dotyczących zatrudnienia nowych pracowników [Śliwa i Pawlicki 2011, s. 67].

3. CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO

Województwo wielkopolskie położone jest w środkowo–zachodniej części kraju i posiada powierzchnię o wielkości 29,8tys km² (stanowi 9,5% powierzchni całego kraju). Na terenie tym zamieszkuje 3,5 mln mieszkańców. Województwo wielkopolskie tworzy 31 powiatów, 4 miasta na prawach powiatu oraz 222 gmin. Stolicą województwa wielkopolskiego jest miasto Poznań (<https://umww.pl/informacja-o-regionie>; dostęp: 14.03.2020 r.).

W roku 2017 województwo to wytworzyło 9,9% krajowej wielkości PKB (w cenach bieżących). Zajęło 2 miejsce w rankingu wysokości wytworzenia PKB. W czerwcu 2019 r. zarejestrowanych tam było 439 322 podmiotów gospodarki narodowej. Taka liczba zarejestrowanych podmiotów plasuje województwo wielkopolskie na trzecim miejscu w kraju.

Spółki handlowe, które funkcjonują w Wielkopolsce oraz pozyskany kapitał zagraniczny najczęściej inwestowały w przemysł spożywczy, chemiczny, przetwórstwo papiernicze i poligraficzne, produkcję urządzeń elektrycznych oraz środków transportu i maszyn. Inwestorzy zagraniczni pozwolili na modernizację zakładów oraz unowocześnienie ich technologii. Międzynarodowe standardy jakości pozyskała już duża ilość wielkopolskich produktów. Województwo to, jest jednym z trzech regionów o najwyższej atrakcyjności inwestowania w całym kraju, ze względu na szybki rozwój gospodarczy. Ma na to wpływ dobre położenie komunikacyjne, chłonny rynek, rozwój przemysłu na wysokim poziomie, a także szerokie otoczenie oraz wsparcie biznesu (<https://umww.pl/informacja-o-regionie>; dostęp: 14.03.2020 r.).

Ustawa o samorządzie województwa nakłada obowiązek określenia strategii rozwoju województwa, która uwzględnia m. in. pobudzanie aktywności gospodarczej oraz podnoszenie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki. By wykorzystać pełny potencjał regionu, lokalne samorządy utworzyły strefy ekonomiczne i parki inwestycyjne. To w nich inwestorzy znaleźć mogą doskonałe zaplecze logistyczno-techniczne, które mogą wykorzystać w swojej działalności

oraz otrzymują ulgi podatkowe. Specjalne Strefy Ekonomiczne przyspieszają rozwój gospodarczy regionu, zagospodarowują majątek przemysłowy i infrastrukturę, zmniejszają bezrobocie oraz przyciągają inwestorów zagranicznych. Stanowią one instrument rozwoju regionalnego. Na terenie województwa funkcjonują podstrefy pięciu Specjalnych Stref Ekonomicznych: Kamiennogórskiej, Kostrzyńsko – Słubickiej, Łódzkiej, Pomorskiej oraz Wałbrzyskiej „Invest Park». Pracę w wielkopolskich podstrefach SSE znalazło 20 332 osób, stan: 30.06.2019 r. (<https://umww.pl/gospodarka>; dostęp: 14.03.2020 r.).

Władze regionalne współtworzą instytucje, które przyczyniają się do rozwoju przedsiębiorstw. Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości to wykonawcze ogniwo programów wsparcia [Gorączkowska 2017, s. 59–61].

W Polsce w 2017 r. znajdowały się 442 ośrodki innowacji i przedsiębiorczości. Zajmowały się one następującymi rodzajami działalności:

- Fundusz Pożyczkowy – 58
- Fundusz Poręczeń Kredytowych – 52
- Ośrodek szkoleniowo – doradczy – 151
- Inkubator Przedsiębiorczości – 37
- Park Technologiczny – 37
- Inkubator Technologiczny – 23
- Centrum Transferu Technologii – 55
- Centrum Innowacji – 39
- Inkubator Akademicki – 20.

W roku 2017 województwo wielkopolskie zajmowało już II miejsce pod względem liczby posiadanych ośrodków innowacji i przedsiębiorczości – 52 ośrodki. I miejsce należało nadal do województwa mazowieckiego z liczbą 72 ośrodków. Województwo śląskie plasowało się na miejscu III i posiadało 49 ośrodków [Bąkowski i Mażewska 2018, s. 8–11].

4. INSTYTUCJE OTOCZENIA BIZNESU W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM

Duża liczba programów pomocy publicznej, a także skomplikowany system instytucjonalno-prawny powoduje, iż przedsiębiorcy potrzebują pomocy podczas inicjowania i rozwoju swojej działalności gospodarczej. Instytucje otoczenia biznesu, a także instrumenty jakimi dysponują mają kluczową rolę we wspieraniu głównie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw [Drożyński 2013, s. 135–136].

Niezwykle ważnym czynnikiem rozwoju regionu jest dobrze ukształtowane środowisko działalności gospodarczej, które nazywane jest także otoczeniem biznesu. Tworzy on pewien klimat działalności gospodarczej, który przejawia się w powstawaniu w regionie warunków umożliwiających podjęcie decyzji lokowania oraz rozbudowy przedsiębiorstwa. Instytucje otoczenia biznesu podejmują działania mające na celu wsparcie działalności sektora małych i średnich przed-

siębiorstw. Wpływają na zdolność danego regionu do efektywnego wykorzystania funduszy unijnych.

Działalność Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB) polega przede wszystkim na świadczeniu usług wsparcia, które opierają się najpierw na doradztwie. Zakres wsparcia zależny jest od rodzaju klienta (przedsiębiorstwa), do których oferta jest skierowana. Instytucje te wykorzystują takie instrumenty jak: wsparcie infrastrukturalne, laboratoria i prototypownie oraz kapitał [Drożyński 2013, s. 137–138].

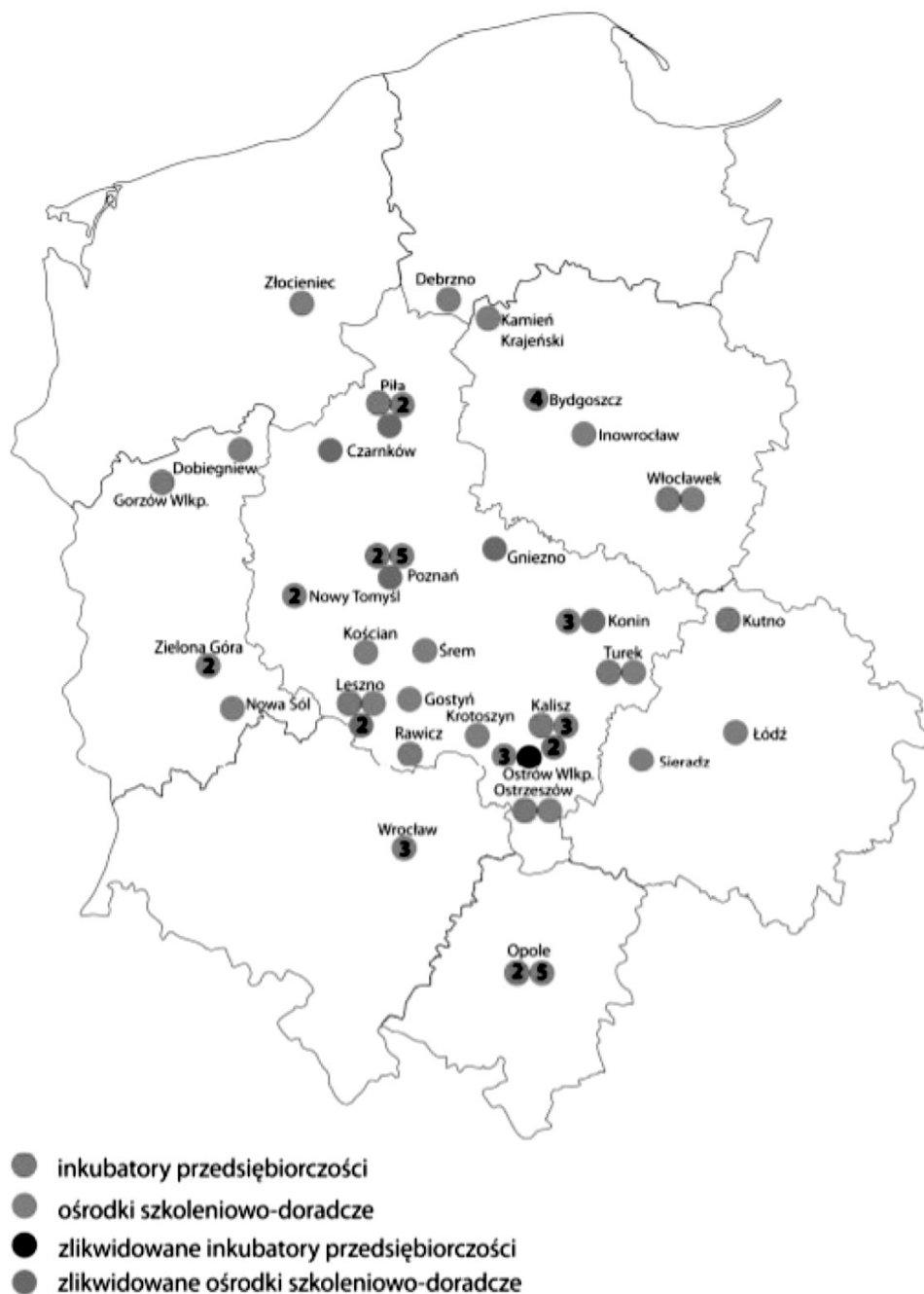
IOB dzielą się na: instytucje wsparcia przedsiębiorczości, instytucje wsparcia innowacji, pozabankowe instytucje finansowe. Instytucje wsparcia przedsiębiorczości to przede wszystkim: inkubatory przedsiębiorczości oraz ośrodki szkoleniowo-doradcze (agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, ośrodki wspierania przedsiębiorczości, centra wsparcia biznesu, fundacje rozwoju, towarzystwa gospodarcze, kluby i centra przedsiębiorczości, organizacje samorządu gospodarczego). Do instytucji wsparcia innowacji należą: akademickie inkubatory przedsiębiorczości, centra innowacji, centra transferu technologii, inkubatory technologiczne, parki technologiczne. W skład pozabankowych instytucji finansowych wchodzi: fundusze pożyczkowe, fundusze kapitału zaangażowanego, fundusze poręczeń kredytowych [Świdurska i Jagodziński 2015, s. 11–12].

Aktualny stan funkcjonujących w województwie wielkopolskim instytucji otoczenia biznesu oraz ich charakterystyka (<http://www.sooipp.org.pl/audyty-oiip>; dostęp: 15.03.2020 r.):

- **Inkubator przedsiębiorczości** – wspiera przedsiębiorców od momentu powstania pomysłu na utworzenie przedsiębiorstwa aż do zyskania stabilności rynkowej. Działalność ta polega na dostarczaniu odpowiedniej powierzchni do prowadzenia działalności gospodarczej, świadczeniu usług biurowo-administracyjnych, telekomunikacyjnych, wspierających biznes (poprzez doradztwo finansowe, prawne, marketingowe, a także organizacyjne i technologiczne). Świadczy także usługi polegające na wsparciu finansowym ze środków własnych inkubatora lub pochodzących z zewnętrznych źródeł finansowania. W regionie wielkopolski znajduje się 8 inkubatorów przedsiębiorczości (Kalisz, Leszno, Ostrzeszów, Piła, Poznań, Rawicz, Turek). Celem działalności Inkubatora jest:
 - aktywizacja lokalnego rynku pracy,
 - podniesienie poziomu przedsiębiorczości,
 - budowa i rozwój infrastruktury wspierającej przedsiębiorczość,
 - udostępnianie kompleksowych usług dla przedsiębiorców świadczonych w jednym miejscu,
 - wsparcie początkujących przedsiębiorców, w tym studentów i absolwentów i zapobieganie ich odpływowi,
 - tworzenie nowych miejsc pracy,
 - wzrost liczby nowych przedsiębiorstw oraz rozwój istniejących,
 - intensyfikacja współpracy lokalnych partnerów, m.in.: IOB, uczelni wyższych, firm i lokalnej władzy,
 - pozyskiwanie nowych inwestorów.

- **Ośrodek szkoleniowo-doradczy** – prowadzony jest na rzecz przedsiębiorców oraz osób i podmiotów chcących rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej. Świadczy usługi doradcze, które wspierają wdrażanie projektów inwestycyjnych, ocenia przedsięwzięcia, specjalizuje się także w doradztwie technicznym, finansowym, marketingowym i prawnym. Świadczy także usługi szkoleniowe i doradcze dotyczące aspektów zakładania, prowadzenia i rozwijania działalności. Pomaga pozyskać środki finansowe i partnerów do realizacji projektów rozwojowych. W województwie wielkopolskim znajduje się 25 ośrodków szkoleniowo – doradczych (Gostyń, Kalisz, Konin, Kostrzyn, Leszno, Nowy Tomyśl, Ostrów Wielkopolski, Ostrzeszów, Piła, Poznań, Śrem, Turek).
- **Centrum innowacji** – wdraża przedsiębiorcom innowacje technologiczne, organizacyjne i marketingowe. Kojarzy przedsiębiorców z pracownikami naukowymi. Pomaga także pozyskiwać środki pieniężne oraz partnerów do realizacji projektów innowacyjnych. Wielkopolska posiada 5 centrów innowacji (Poznań, Kazimierz Biskupi).
- **Centrum transferu technologii** – powoływane jest przez uczelnię lub instytut Polskiej Akademii Nauk. Celem działalności centrum jest sprzedaż lub nieodpłatne przekazywanie do gospodarki wyników badań, analiz i prac rozwojowych prowadzonych wewnątrz instytucji. Wspiera wdrażanie i urynkwawianie wyników badań naukowych i prac rozwojowych, ochronę własności intelektualnej na uczelniach, promuje wyniki badań, nawiązuje kontakty przedsiębiorców z naukowcami, oferuje przedsiębiorcom dostęp do baz danych i informacji z wynikami badań naukowych. Wielkopolska posiada 3 centra transferu technologii (Poznań).
- **Inkubator technologiczny** – wspiera początkującego przedsiębiorcę i proces tworzenia nowej firmy, od pomysłu do osiągnięcia stabilności rynkowej. Dostarcza odpowiedniej powierzchni do prowadzenia działalności rozwojowej (infrastruktury laboratoryjne). Świadczy usługi biurowo-administracyjne, telekomunikacyjne, wspierające biznes. Ocenia przedsięwzięcia innowacyjne. Świadczy również usługi polegające na pozyskaniu środków finansowych pochodzących z zewnętrznych źródeł oraz od inwestorów kapitałowych. W Wielkopolsce jest 1 inkubator technologiczny (Poznań).
- **Park technologiczny** – jest to jednostka ukierunkowana na rozwój działalności przedsiębiorstw wykorzystujących nowoczesne technologie. Dostosowuje do potrzeb powierzchnię do prowadzenia działalności gospodarczej i doświadczalnej, umożliwia dostęp do własnych laboratoriów w parku, a także w placówkach naukowych z nim współpracujących. Pomaga pozyskać finanse zewnętrzne dla firmy. W Wielkopolsce jest 8 parków technologicznych (Poznań, Dąbrowa, Luboń, Zakrzewo, Złotniki).
- **Akademickie inkubatory przedsiębiorczości** – jest to jednostka ogólnouczelniana, której celem jest wspieranie przedsiębiorczości oraz nawiązywanie współpracy pomiędzy nauką a biznesem, a także rozwój kompetencji studentów, absolwentów i pracowników uczelni. Jego działania polegają na

Rysunek 1. Mapa inkubatorów przedsiębiorczości w woj. wielkopolskim i jego okolicach

wspieraniu podczas zakładania własnej działalności gospodarczej, doradztwie finansowym, prawnym i ekonomicznym, organizowaniu spotkań szkoleniowych dla przedsiębiorców, a także na rozwoju kompetencji studentów w zakresie przedsiębiorczości. W Wielkopolsce działalność prowadzą: Poznański Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości, Preinkubator Akademicki i Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Politechniki Poznańskiej, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.

Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości obejmują również pozabankowe instytucje finansowe. Instytucje te zajmują się rozdzielaniem zwrotnych i bezzwrotnych instrumentów finansowych zasilanych środkami Unii Europejskiej oraz środkami ze źródeł prywatnych. Należą do nich: lokalne fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeń kredytowych oraz fundusze załączkowe. Pierwsze z nich – fundusze pożyczkowe – to regionalne instytucje non profit, które świadczą usługi finansowe w postaci udzielania pożyczek. Celem działalności funduszy pożyczkowych jest stworzenie źródeł i możliwości finansowania sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, ułatwiają tej grupie dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania. Fundusze załączkowe charakteryzują się wysokim poziomem ryzyka (Venture Capital). Dostarczają kapitału pomysłodawcom bądź początkującym przedsiębiorcom, w zamian za udziały w utworzonej spółce. Fundusz załączkowy angażuje się w przedsięwzięcie, lecz nie wymaga zabezpieczeń majątkowych. Fundusze poręczeń kredytowych wspierają podmioty gospodarcze poprzez pomoc w pozyskiwaniu środków finansowania, w formie poręczeń głównie dla małych, rozwojowych firm, które nie posiadają historii kredytowej lub wymaganych przez komercyjne banki zabezpieczeń [Świdurska i Jagodziński 2015, s. 16]. W Wielkopolsce funkcjonuje co najmniej 18 pozabankowych instytucji finansowych: 7 funduszy pożyczkowych, 4 fundusze poręczeń kredytowych i 7 funduszy załączkowych [Świdurska i Jagodziński 2015, s. 44–45].

5. DOTACJE W RAMACH POIR I WRPO W WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM

Fundusze Europejskie to środki finansowe Unii Europejskiej, które są gromadzone przez państwa członkowskie, a następnie przekazywane do unijnego budżetu. Fundusze pomagają wzmocnić konkurencyjność gospodarek państw członkowskich, podejmować walkę z bezrobociem, a także realizować działania, które pomogą w rozwoju uboższych regionów (<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/zasady-dzialania-funduszy/czym-sa-fundusze-europejskie/>).

Wymienione wcześniej instytucje otoczenia biznesu wspiera Państwowa Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości. Realizuje ona programy rozwoju gospodarki, wspiera działalność innowacyjną oraz badawczą mikro, małych i średnich

przedsiębiorstw, wspiera rozwój regionalny oraz wzrost eksportu, wspomaga rozwój zasobów ludzkich, a także wykorzystywanie nowych technologii podczas prowadzenia działalności gospodarczej (<https://bip.parp.gov.pl/component/parpabout/>; dostęp: 15.03.2020 r.).

Program Operacyjny to największy w Unii Europejskiej program finansujący badania, a także rozwój i innowacje w biznesie. Wspiera on przedsiębiorczość na każdym etapie: od idei, przez badanie, do wprowadzenia innowacji do obrotu rynkowego (PARP, 2019, s. 5). Jest to najważniejszy dokument służący absorpcji unijnych środków pomocowych. Każdy z nich określa typy przedsięwzięć, na które udzielane jest wsparcie finansowe oraz podmioty, które mogą ubiegać się o środki pomocowe. Perspektywa finansowa na lata 2014–2020 jest wdrażana w Polsce poprzez 6 krajowych programów operacyjnych zarządzanych przez Ministerstwo Rozwoju oraz 16 programów regionalnych zarządzanych przez Urzędy Marszałkowskie. Programy krajowe: Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ), Program Operacyjny Inteligentny Rozwój (POIR), Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (POWER), Program Operacyjny Polska Cyfrowa (POPC), Program Operacyjny Polska Wschodnia (POPW), Program Operacyjny Pomoc Techniczna (POPT).

Przedsiębiorcy z sektora MŚP w Wielkopolsce mają możliwość otrzymania dotacji z Funduszy Europejskich. Poniżej przedstawiono przykłady dofinansowań, o jakie mogą ubiegać się przedsiębiorstwa w Wielkopolsce. Charakterystyce poddano: Program Operacyjny Inteligentny Rozwój oraz Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny 2014–2020. Szczegółowych informacji na temat Funduszy Europejskich w Wielkopolsce udzielają Punkty Informacyjne Funduszy Europejskich. Służą one pomocą w przygotowywaniu wniosków, realizacji i rozliczaniu projektów, a także informują o aktualnych projektach dofinansowanych z FE oraz planowanych realizacjach projektów.

WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2014–2020 (WRPO 2014+) [Twarowska i Nochowicz 2018, s. 10–36]

Poddziałanie 1.2 Wzmocnienie potencjału innowacyjnego przedsiębiorstw Wielkopolski

Celem jest zwiększenie aktywności B+R przedsiębiorstw poprzez wzrost nakładów prywatnych na innowacje w zakresie zidentyfikowanych regionalnych specjalizacji.

- Typy projektów możliwe do realizacji:
 1. wsparcie działalności B+R związanej z rozwojem regionalnych inteligentnych specjalizacji, realizowanej przez/dla przedsiębiorców,
 2. wsparcie przygotowania do wdrożenia własnych lub zakupionych wyników badań naukowych/technologii oraz praw do własności intelektualnej,
 3. wdrożenie wypracowanych w ramach projektów wyników prac B+R,
 4. wsparcie infrastruktury B+R w przedsiębiorstwach,
 5. budowa systemu inkubowania i wsparcia wysokiej jakości projektów B+R+I w regionie.

Poddziałanie 1.4.1 Kompleksowe wsparcie rozwoju działalności przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych dla przedsiębiorstw posiadających plan rozwoju eksportu

- Typy projektów możliwe do realizacji:
 - a) doradztwo w zakresie wdrożenia nowych modeli biznesowych; poszukiwanie partnerów na rynkach docelowych;
 - b) uzyskanie dokumentów niezbędnych do wprowadzenia produktów lub usług na wybrane rynki docelowe;
 - c) doradztwo dotyczące strategii finansowania przedsięwzięć i działalności eksportowej;
 - d) wsparcie inwestycyjne w zakresie przystosowania produktów/usług do wymogów na rynkach docelowych.

Poddziałanie 1.5.2 Wzmocnienie konkurencyjności kluczowych obszarów gospodarki regionu (<http://nytko.eu/index.php/fundusze-europejskie/dotacje-dla-firm-z-województwa-wielkopolskiego>; dostęp: 15.03.2020 r.).

Dotacja na wysoko innowacyjne projekty dotyczące inwestycji w ŚT i WNiP, np. w transfer technologii (zakup patentów, licencji, technicznej niepatentowanej wiedzy oraz know-how).

Działanie 6.5 Doskonalenie kompetencji osób pracujących i wsparcie procesów adaptacyjnych

Operatorzy, którzy udzielają dofinansowania:

1. subregion poznański: Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
2. subregion koniński: Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.
3. subregion leszczyński: Zakład Doskonalenia Zawodowego
4. subregion kaliski: Fundacja Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości
5. subregion pilski: Fundusz Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego S.A.

Poddziałanie 1.5.1 Inicjatywa JEREMIE 2 (<https://pozyczkiunijne.bgk.pl/pozyczki-unijne-z-rpo/jeremie2/>)

Z pomocy tej skorzystać mogą mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz osoby fizyczne, które planują rozpocząć działalność gospodarczą. W ramach tego działania udzielane są pożyczki i poręczenia. Środki muszą być przeznaczone m.in. na:

- wdrażanie nowych rozwiązań technicznych lub technologicznych i informatyzację
- kupno wyposażenia (maszyn, urządzeń, aparatury bezpośrednio związanej z celem realizowanego przedsięwzięcia),
- budowę instalacji i urządzeń oszczędzających surowce i energię,
- dostosowanie działalności do standardów, norm krajowych i unijnych,
- tworzenie nowych miejsc pracy.

PROGRAM OPERACYJNY INTELIGENTNY ROZWÓJ 2014–2020 (POIR) [Twarowska i Nochowicz 2018, s. 37–78]

Poddziałanie 1.1.1 Badania przemysłowe i prace rozwojowe realizowane przez przedsiębiorstwa –MŚP

Projekt obejmuje badania przemysłowe i eksperymentalne prace rozwojowe.

Działanie 2.1 Wsparcie inwestycji w infrastrukturę B+R przedsiębiorstw

Dofinansowanie przeznaczone jest na rozwój centrów B+R poprzez inwestycje w niezbędną infrastrukturę, która służy prowadzeniu prac B+R na tworzenie innowacyjnych produktów i usług.

Poddziałanie 2.3.2 Bony na innowacje – etap usługowy

Dofinansowaniu podlegają projekty obejmujące zakup od wykonawcy usługi nowego lub ulepszonego wyrobu, usługi, technologii bądź projektu wzorniczego.

Poddziałanie 2.3.2 Bony na innowacje – etap inwestycyjny

Dofinansowanie przeznaczone jest na realizację inwestycji początkowej związanej z wdrożeniem w przedsiębiorstwie innowacji technologicznej.

Poddziałania 2.3.4 Ochrona własności przemysłowej

Celem programu jest uzyskanie ochrony prawa własności przemysłowej.

Poddziałanie 2.3.5 Design dla przedsiębiorców

Rozwój przedsiębiorstwa poprzez przygotowanie nowego projektu wzorniczego, którego efektem będzie wdrożenie nowego lub znaczące ulepszenie produktu, wyrobu lub usługi.

Poddziałanie 3.2.1 Badania na rynek

Przedmiot dofinansowania w ramach projektu obejmuje wydatki inwestycyjne, usługi doradcze bądź eksperymentalne prace rozwojowe.

Poddziałanie 3.2.2 Kredyt na innowacje technologiczne

Realizacja inwestycji technologicznych, które mają na celu zakup bądź wdrożenie nowej technologii oraz uruchomieniu w wyniku wytwarzania nowych lub znacznie ulepszonych towarów, procesów lub usług.

Poddziałanie 3.3.3 Wsparcie MŚP w promocji marek produktowych – Go to Brand

Dofinansowanie projektów dotyczących uczestnictwa w działaniach przewidzianych w branżowych programach promocji, w celu promowania marek produktowych wnioskodawcy, które mają szansę stać się markami rozpoznawalnymi na rynkach zagranicznych oraz promowania Marki Polskiej Gospodarki.

6. DOTACJE I POŻYCZKI Z WIELKOPOLSKIEJ AGENCJI ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Przedsiębiorcy mogą korzystać z pomocy i usług świadczonych przez Wielkopolską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości, szeroko pojętego wsparcia przedsiębiorstw przez wspólną realizację projektów unijnych i publicznych. Agencja ta udziela przedsiębiorcom pożyczki i dotacje. Pożyczki pochodzą ze środków unijnych i własnych.

Jeremie2 to unijna zwrotna pomoc finansowa dla przedsiębiorstw, w postaci preferencyjnych pożyczek, realizowana w ramach WRPO 2014+. Projekt jest kontynuacją realizowanej w poprzednich latach inicjatywy JEREMIE. Z pożyczek skorzystać mogą mikro, małe lub średnie przedsiębiorstwa prowadzące działalność na terenie województwa wielkopolskiego, bez względu na fazę rozwoju w której się znajdują. Finansowane będą przedsięwzięcia rozwojowe, realizowane na terenie tego województwa, mające na celu wzmocnienie potencjału gospodarczego, zwiększenie i umocnienie ich pozycji na rynku oraz podniesienie konkurencyjności m.in. poprzez inwestycje związane z:

- 1) wdrażaniem nowych rozwiązań produkcyjnych i technologicznych;
- 2) wprowadzaniem nowych i ulepszonych produktów i usług;
- 3) zakupem maszyn, sprzętu produkcyjnego, w tym umożliwiających wdrażanie innowacji;
- 4) finansowaniem rozszerzenia działalności i podstawowej działalności przedsiębiorstwa lub realizacji nowych projektów.

Klasyczna natomiast pochodzi ze środków własnych. Pożyczka klasyczna udzielana jest na okres powyżej 12 miesięcy, lub do 12 miesięcy (tzw. START-UP). Agencja ta realizuje również projekt „Usługi rozwojowe kluczem do sukcesu”. W ramach tego projektu przedsiębiorcy z sektora MŚP mogą wysłać swoich pracowników na szkolenia lub skorzystać z usługi doradczej i otrzymać refundację aż do 80% ponoszonych kosztów. Wsparcie w ramach projektu jest skupione w szczególności na: pracownikach 50+, pracownikach z niskimi kwalifikacjami, branżach z największym potencjałem rozwoju, szkoleniach pracowników z zakresu kompetencji cyfrowych (<http://warp.org.pl/oferta/dotacje/uslugi-rozwojowe-2/uslugi-rozwojowe/>; dostęp: 15.03.2020 r.). Drugi program który jest realizowany to „Firma i TY”. Główny cel projektu to wzmocnienie rozwoju gospodarczego oraz przedsiębiorczości w województwie wielkopolskim poprzez utworzenie 100 podmiotów gospodarczych oraz 13 dodatkowych miejsc pracy przez osoby bezrobotne i biernych zawodowo powyżej 30 roku życia. Skierowany jest do osób bezrobotnych i biernych zawodowo w wieku 30+, które zamierzają rozpocząć działalność gospodarczą (<http://warp.org.pl/oferta/dotacje/firmaity/o-projekcie-firmaity/>; dostęp: 15.03.2020 r.).

7. POMOC OFEROWANA PRZEZ URZĘDY PRACY

Przedsiębiorcy mogą także korzystać z pomocy Powiatowych Urzędów Pracy, właściwych dla miejsca prowadzenia działalności lub w których jest się zarejestrowanym. Pomoc realizowana jest w ramach pośrednictwa pracy. Jest to jedna z podstawowych usług rynku pracy, która świadczona jest przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy na rzecz poszukujących pracy oraz pracodawców. Urzędy pracy oferują także pomoc w doborze kandydatów do pracy. Jest to pomoc udzielania traktując proces rekrutacji, która obejmuje działania, takie jak:

- określenie cech psychofizycznych niezbędnych do wykonywania konkretnego zawodu,
- diagnozowanie predyspozycji zawodowych u osób bezrobotnych, a także poszukujących pracy (kandydatów do pracy),
- kierowanie kandydatów do przeprowadzenia badań psychologicznych lub lekarskich, które pozwolą na wydanie opinii co do ich przydatności zawodowej.

Przedsiębiorcy mogą także skorzystać z (<http://pila.praca.gov.pl/dla-pracodawcow-i-przedsiębiorcow>; dostęp: 15.03.2020 r.):

- refundacji kosztów wyposażenia/doposażenia stanowiska pracy. Pomoc udzielana jest;
- w związku z zatrudnieniem na danym stanowisku skierowanego bezrobotnego bądź niewykonującego innej pracy zarobkowej opiekuna osoby niepełnosprawnej przez okres 24 miesięcy;
- dofinansowania podjęcia działalności gospodarczej. Udzielane bezrobotnym, absolwentom lub niepozostającym w zatrudnieniu bądź niewykonującym innej pracy zarobkowej opiekunom osoby niepełnosprawnej, pod warunkiem, że chcą rozpocząć własną działalność gospodarczą. Jednorazowe pieniądze na podjęcie działalności gospodarczej, przeznaczone mogą być na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanego z podjęciem działalności. Przyznawane są one w wysokości nie przekraczającej 6-krotności przeciętnego wynagrodzenia. Z pieniędzy tych nie można opłacać składek ZUS;
- pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej – niskooprocentowane środki zwrotne na podjęcie działalności gospodarczej przyznawane bezrobotnym, poszukującym pracy opiekunom osób niepełnosprawnych oraz ludziom młodym;
- jednorazowej refundacji składek w przypadku każdego bezrobotnego przyjętego ze skierowania powiatowego urzędu pracy, dla którego wykonano profil pomocy i zaplanowano taką formę pomocy w indywidualnym planie działania;
- świadczenia aktywizacyjnego. Może być przyznane za zatrudnienie skierowanego bezrobotnego rodzica lub opiekuna osoby zależnej, który w okresie 3 lat przed rejestracją w urzędzie zrezygnował z pracy z powodu wychowywania dziecka lub sprawowania opieki nad osobą zależną;

- dofinansowania wynagrodzenia bezrobotnego w wieku 50+ lat skierowanego przez urząd pracy na okres: 12 miesięcy w przypadku zatrudnienia bezrobotnego w wieku 50–60 lat, 24 miesięcy w przypadku zatrudnienia bezrobotnego, który ukończył 60 lat. Wynosi on maksymalnie 50% minimalnego wynagrodzenia miesięcznego;
- ze zwolnienia z odprowadzania składki na Fundusz Pracy oraz składki na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za zatrudnione przez pracodawcę osoby do 30 roku życia skierowane przez urząd pracy, a także ze zwolnienia z opłacania składek na Fundusz Pracy za zatrudnione osoby powyżej 50 roku życia;
- zatrudniania pracowników na staż. Umowa zawierana jest między pracodawcą a starostą. Osobie bezrobotnej w czasie odbywania stażu przysługuje stypendium wypłacane przez starostę.

Starostwa powiatowe przyznają także bony dla bezrobotnych: zasiedleniowe oraz zatrudnieniowe. Bon zasiedleniowy przyznawany jest osobom do 30. roku życia, pod warunkiem, iż podjęły prace w innym miejscu niż miejsce zamieszkania i niezbędna jest przeprowadzka. Bon zatrudnieniowy stanowi gwarancję zrefundowania przedsiębiorcy części kosztów wynagrodzenia i składek na ubezpieczenia społeczne w związku z zatrudnieniem bezrobotnego posiadacza bonu.

8. PODSUMOWANIE

W gospodarce najliczniejszą i najszybciej rozwijającą się grupą jest sektor małych i średnich przedsiębiorstw. To on wytwarza największą część Produktu Krajowego Brutto oraz daje zatrudnienie wielu osobom. Wysoka konkurencja wśród mikro, małych i średnich przedsiębiorstw silnie pobudza mechanizm rynkowy, a także wpływa na stymulowanie innowacji. Lecz tak jak duże jednostki, muszą podejmować decyzje dotyczące finansowania działalności. Każde przedsiębiorstwo, aby w pełni wykonywać zadania, potrzebuje określonego poziomu kapitału. Dostępnych jest wiele form jego pozyskania. Podjęcie właściwej decyzji skutkuje pozytywnymi rezultatami gospodarczymi, a czasami pozwala przetrwać na rynku.

W artykule ukazano z jakich źródeł przedsiębiorstwo może korzystać aby się rozwijać oraz jednocześnie dążyć do podniesienia pozycji na rynku. Rozwój lokalny, który wpływa na rozwój przedsiębiorstw jest przyszłościowy i opłacalny, gdyż poprawia on jakość życia i codziennego funkcjonowania na obszarze gminy, a także przyciąga potencjalnych inwestorów. Im przedsiębiorstwo szybciej się rozwija i poprawia jakość funkcjonowania, tym jest lepiej postrzegane w oczach przyszłych inwestorów. Ponadto przedstawiono źródła finansowania z jakiego może skorzystać przedsiębiorstwo. Oznacza to, że przedsiębiorstwo samo decyduje o tym, którą formę pozyskania kapitału wybiera. Jego wybór zależy w głównej mierze od dostępności kapitału, która uwarunkowana jest od skali i wielkości działalności, kondycji finansowej, a także posiadanej zdolności kredytowej, i możliwości zabezpieczenia pozyskiwanego kapitału. Przedsiębiorstwo, biorąc pod uwagę koszt finansowania, elastyczność i poziom ryzyka możliwego do zaakceptowania, wybiera to, które

jest dla niego najkorzystniejsze. Ważnym jest też, aby wybór źródła finansowania „współpracował” ze strategią rozwoju przedsiębiorstwa.

Szczególną pomoc jednostki gospodarcze mogą uzyskać z urzędów pracy, które zwłaszcza nastawione są na finansowanie zatrudniania pracowników. Ma to na celu rozwój przedsiębiorstwa oraz zmniejszenie bezrobocia. Nie jest też dla niego obojętne wykształcenie pracowników, czego dowodem są kursy i szkolenia oferowane przez urzędy.

BIBLIOGRAFIA

- Bąkowski A., Mażewska M. (2018), *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce*, Poznań/Warszawa: SOOIPP.
- Chęciński S., (2015), *Źródła finansowania inwestycji w polskich przedsiębiorstwach*, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 74, t. 1, s. 397–408.
- Choroszczak J., Mikulec M. (2012), *Pomoc publiczna a rozwój firmy. Szanse i zagrożenia*, Warszawa: Wydawnictwo Poltext.
- Drożyński T. (2013), *Instytucje otoczenia biznesu a rozwój przedsiębiorstw – ujęcie regionalne*, „Zarządzanie i Finanse” nr 11, s. 135–150. Gorączkowska J. (2017), *Ewolucja wsparcia aktywności innowacyjnej w regionalnym systemie przemysłowym – studium województwa wielkopolskiego*. Szczecin: Naukowe Wydawnictwo IVG.
- Grzywacz J. (2012), *Kapitał w przedsiębiorstwie i jego struktura*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza SGH.
- <http://nytko.eu/index.php/fundusze-europejskie/dotacje-dla-firm-z-województwa-wielkopolskiego> (15.03.2020 r.).
- <https://pożyczkiunijne.bgk.pl/pożyczki-unijne-z-rpo/jeremie2/> (15.03.2020 r.).
- <http://warp.org.pl/oferta/dotacje/uslugi-rozwojowe-2/uslugi-rozwojowe/> (15.03.2020 r.).
- <http://warp.org.pl/oferta/dotacje/firmaity/o-projekcie-firmaity/> (15.03.2020 r.).
- <http://pila.praca.gov.pl/dla-pracodawcow-i-przedsiębiorców> (15.03.2020 r.).
- <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/zasady-działania-funduszy/czym-sa-fundusze-europejskie/> (15.03.2020 r.).
- <https://umww.pl/informacja-o-regionie> (14.03.2020 r.).
- <https://umww.pl/gospodarka> (14.03.2020 r.).
- <http://www.sooipp.org.pl/audyty-oiip> (15.03.2020 r.).
- <https://bip.parp.gov.pl/component/parpabout/> (15.03.2020 r.).
- Jaworski J. (2017), *Teoria i praktyka zarządzania finansami przedsiębiorstw*, wydanie II zmienione. Warszawa: CeDeWu.
- Kosowska M. (2009), *Finansowanie pożyczkami i kredytami. Szanse i zagrożenia*, [w:] Bielawska A. (red.), *Nowoczesne zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Warszawa: CH Beck.
- Krzemińska D. (2002), *Finanse przedsiębiorstwa*. Poznań: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu.
- Leszczyński Z., Skowronek-Mielczarek A. (2004), *Analiza ekonomiczno-finansowa firmy*. Warszawa: PWE.
- Mościaniec-Kurdela D. (2009), *Papiery wartościowe jako instrumenty pozyskiwania kapitału*, [w:] Bielawska A. (red.), *Nowoczesne zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Warszawa: CH Beck.

- Rosa A. (2009), *Alternatywne instrumenty finansowania*, [w:] Bielawska A. (red.), *Nowoczesne zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Warszawa: CH Beck.
- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (2019). *Rozwijaj biznes inteligentnie*. Warszawa: PARP.
- Skowronek-Mielczarek A. (2003), *Małe i średnie przedsiębiorstwa. Źródła finansowania*. Warszawa: C.H Beck.
- Sztaba S. (2007), *Ekonomia od A do Z*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne Sp. z o.o.
- Śliwa J., Pawlicki R. (2011), *Fundusze unijne jako preferowane źródła rozwoju i konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego.
- Świdurska A., Jagodziński W. (2015), *Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu województwie wielkopolskim*. Poznań: Wielkopolskie Regionalne Obserwatorium Terytorialne.
- Twarowska A., Nochowicz B. (2018), *Fundusze Europejskie dla firm w 2019 roku*. Poznań.
- Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego Departament Gospodarki (2019), *Informacja o stanie gospodarki województwa wielkopolskiego 2018/2019*. Poznań.
- Zadora H. (2015), *Finanse, kategorie – zjawiska i procesy – podmioty*. Warszawa: Difin.
- Zarębski S. (2009), *Rola finansowania wewnętrznego działalności gospodarczej przedsiębiorstwa*. W Bielawska, A. (s.145–165). Warszawa: CH Beck.

POSSIBILITIES OF OBTAINING THE CAPITAL BY MICRO, SMALL AND MEDIUM-SIZE ENTERPRISES IN THE GREATER POLAND REGION

Summary: The aim of this article is to present sources of obtaining the capital by micro-, small, and medium enterprises. At first, the importance of the sector of small and medium enterprises for the domestic economy has been presented. The notion of enterprise and capital has been explained. Subsequently, there is a short discussion regarding the ways of receiving the capital from both internal and external sources. The Greater Poland region has been characterized in this article. Particular attention has been paid to business environment institutions, as well as subsidies possible to obtain in the region in question. A separate analysis concerned the subsidies within the Smart Growth Operational Program, Greater Poland Regional Operational Program, and subsidies granted by the Wielkopolska Agency for Enterprise Development Ltd. The last part of the article presents the aid offered by employment offices. The following thesis has been proved: despite barriers in accessibility to sources of obtaining the capital, there are genuine possibilities to obtain that capital.

Key words: enterprise, capital, subsidies, the Greater Poland region, the sector of micro-, small, and medium enterprises.

Agnieszka Pufal
Wydział Nauk Prawnych, Społecznych i Ekonomicznych
Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy